

ДОСТУПНОСТ БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ ЖРТВАМА РОДНО ЗАСНОВАНОГ НАСИЉА:

Пружање бесплатне правне помоћи од стране јединица локалне самоуправе

Истраживање:

Право на бесплатну правну помоћ жртава
родно заснованог насиља у републици Србији

Сажетак 1

април 2022.

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Fenomen

UN WOMEN

Пројекат „Повећање доступности бесплатне правне помоћи
за жене које су преживеле родно засновано насиље у Србији“

Истраживање у оквиру пројекта ради Правни факултет Универзитета у Крагујевцу

Сажетак бр. 1

ПРУЖАЊЕ БЕСПЛАТНЕ ПРАВНЕ ПОМОЋИ ОД СТРАНЕ ЈЕДИНИЦА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

Закон о бесплатној правној помоћи донет је 2018. године, а ступио је на снагу 01. октобра 2019. године, изузев појединих одредаба чија примена треба да почне приступањем Републике Србије Европској унији. Законом се уређује бесплатна правна помоћ за грађане као њене кориснике и начини њеног остваривања и пружања. Бесплатна правна помоћ је правна помоћ коју корисник остварује без накнаде и која се остварује путем бесплатне правне помоћи у ужем смислу, бесплатне правне подршке и бесплатне правне помоћи у прекограничним споровима.

Чланом 6. овог законског текста одређено је да се бесплатна правна помоћ састоји од пружања правних савета, састављања поднесака, заступања и одбране. Пружање правног савета је детаљно објашњење о начину и могућности решавања конкретне правне ствари пред судом, другим државним органом, односно органом јавне власти или у поступку мирног решавања спора, а које се односи на право, обавезу или интерес корисника бесплатне правне помоћи заснован на закону. Састављање поднеска је израда писмена којим се покреће поступак пред судом, другим државним органом, односно органом јавне власти или које се подноси током већ покренутог поступка (састављање тужбе, захтева, предлога, молбе, притужбе, приговора, поднесака, жалбе и другог правног средства). Потом, заступање је свака правна радња коју на основу овлашћења за заступање пуномоћник предузима у име и за рачун корисника бесплатне правне помоћи у поступку пред судом, другим државним органом, органом јавне власти или у поступку мирног решавања спора. На крају, одбрана је заступање осумњиченог,

**PРАВНА
ПОМОЋ
ЗА ЖРТВЕ
НАСИЛЈА**

Projekat "Povećanje dostupnosti besplatne pravne pomoći za žene koje su preživele rodno zasnovano nasilje u Srbiji" sprovodi Udruženje Fenomena uz podršku UN Women - agencije Ujedinjenih nacija za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena. Materijal je proizveden sredstvima Evropske unije. Sadržaj projekta i ovog materijala isključivo pripada Udruženju Fenomena i ne predstavlja nužno stavove Evropske unije, UN Women niti zemalja članica UN-a.

окривљеног или оптуженог у предистражном, истражном и кривичном поступку, који се води због сумње да је извршено кривично дело за које није предвиђена обавезна одбрана и заступање у прекршајном поступку који се води због сумње да је извршен прекршај за који је предвиђена казна затвора. Између осталог, држављанину Републике Србије, лицу без држављанства, страном држављанину са сталним настањем у Републици Србији и другом лицу које има право на бесплатну правну помоћ према другом закону или потврђеном међународном уговору бесплатна правна помоћ може да се пружи и ако је реч о лицу које остварује правну заштиту од насиља у породици.

Истраживања о пружању бесплатне правне помоћи су ретка, спорадична и парцијална. Најновије истраживање смо спровели у периоду фебруар-март 2022. године методом анонимног упитника међу јединицама локалних самоуправа у Републици Србији, за период од ступања на снагу законског текста закључно са 30.03.2022. године. Суштински посматрано, приметно је да поједине локалне самоуправе нису имале ниједан захтев за пружањем бесплатне правне помоћи. У јединицама које су, пак, имале захтеве приметно је да се органима обраћао знатно већи број жена у односу на мушкарце. Број одбијених захтева је на минималном нивоу, с тим што се запажа тенденција да локалне самоуправе саме пружају бесплатну правну помоћ, док је упућивање на адвоката готово занемарљиво у посматраном боју случајева. Истовремено, знатно је више парничних поступака у којима се појавила потреба за пружањем бесплатне правне помоћи у односу на кривичне поступке.

Према члану 9. Закона о бесплатној правној помоћи, исту могу да пружају адвокати и службе правне помоћи у јединицама локалне самоуправе. Бесплатну правну помоћ у служби правне помоћи у јединици локалне самоуправе или у име удружења могу пружати дипломирани правници, само у оквиру овлашћења која су дипломираним правницима одређена законом којим се уређује одговарајући поступак. Процентуално, спроведено истраживање показује да претеже непосредно пружање правне помоћи од стране јединица локалне самоуправе, али је та разлика минимална (у 50,75% случајева бесплатну правну помоћ су пружиле непосредно јединице локалне самоуправе, а у 49,25% корисник је упућен на адвоката).

Као облици бесплатне правне помоћи који су пружани тражиоцима јављају се састављање поднесака (тужба за развод брака, за заштиту од насиља у породици, за утврђивање удела у заједничкој имовини стеченој у ванбрачној заједници, ради измене одлуке о начину виђања деце) и заступање, састављање тужбе са привременом мером и жалбе, прецизирање тужбеног захтева, давање усмених правних савета и упутстава, додела адвоката за заступање у парничном поступку, покретање поступка за поверавање детета за самостално вршење родитељског права, смештање у сигурну кућу. Истовремено, облици у којима се насиље појављује су разноврсни: наношење или покушај наношења лаких и тешких телесних повреда, потом емотивно, психичко и физичко насиље, изазивање страха претњом убиства, ограничење кретања и комуницирања са трећим лицима, вређање, као и свако друго дрско безобзирно и злонамерно понашање. Захтев за пружање бесплатне правне помоћи најчешће подноси само лице према којем је насиље вршено, док се у ретким случајевима јавља његов члан породице у својству подносиоца захтева.

У истраживању је посебно апострофирано пружање бесплатне правне помоћи женама из маргинализованих друштвених група и женама из мањинских етничких заједница. Највећи број јединица локалних самоуправа не води евиденцију о тим подацима (43,3%), 22,4% је у посматраном периоду пружало бесплатну правну помоћ наведеним категоријама лица, док 34,3% јединица локалних самоуправа истим није пружало правну помоћ.

**PРАВНА
ПОМОЋ
ЗА ЖРТВЕ
НАСИЛЈА**

Projekat "Povećanje dostupnosti besplatne pravne pomoći za žene koje su preživele rodno zasnovano nasilje u Srbiji" sprovodi Udruženje Fenomena uz podršku UN Women - agencije Ujedinjenih nacija za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena. Materijal je proizveden sredstvima Evropske unije. Sadržaj projekta i ovog materijala isključivo pripada Udruženju Fenomena i ne predstavlja nužno stavove Evropske unije, UN Women niti zemalja članica UN-a.

BESPLATNA PRAVNA POMOĆ ZA ŽRTVE NASILJA

Projekat "Povećanje dostupnosti besplatne pravne pomoći za žene koje su preživjele rodno zasnovano nasilje u Srbiji" sprovodi Udruženje Fenomena uz podršku UN Women - agencije Ujedinjenih nacija za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena. Materijal je proizveden sredstvima Evropske unije. Sadržaj projekta i ovog materijala isključivo pripada Udruženju Fenomena i ne predstavlja nužno stavove Evropske unije, UN Women niti zemalja članica UN-a

